Ne mislim in tudi nimam najmanjšega namena s tem komu kaj predbacivati, najmanj pa tov. Š., ki ga pozna učiteljski in ostali svet kot vnetega borilca učiteljskih teženj, samo naglašati moram, da mi gori citirane besede ne ugajajo, še posebno zato ne, ker prihajajo iz ust učiteljskega zastopnika.

Naj trdi kdo, kar hoče, gotovo pa je, da je sveta dolžnost učit. zastopnikov paziti na to, da se učiteljstvu ne kratijo njegove pravice, da se v našem slučaju ne izpreminjajo petletnine v sedemletnine, kakor jih dobro označa tovariš —lj— v zadnjem „Tovarišu". Vsak razsoden človek pa tudi razume, da neuspehov učit. zastopnikov v šol. svetih ni metati na rovaš teh slednjih, saj učit. zastopniki niso vsemogočni in izid glasovanja v okr. šol. svetih še ne zavisi od načina njih prizadevanja in glasovanja.

Prav pravi tov. —lj—, da nas neznosna draginja tako tlači, da ne moremo več dihati. Da se ta ublaži, izkušajmo doseči to, kar je ravnokar doseglo učiteljstvo v gradiščanskem okraju, namreč draginjsko doklado in to, kar je doseglo učiteljstvo v tolminskem okraju glede petletnin. Na učiteljstvu je, a še posebe na njegovih zastopnikih, da se naše želje uresničijo!

Sklepam z besedami tov. —lj—, ki piše v zadnjem „Učiteljskem Tovarišu": „Zastopniki učiteljstva v okrajnih šolskih svetih, zgenite se! Kaj ne slišite kruljenja želodcev?"

Y.

Kmetijski tečaj na Grmu.

Devetnajsto stoletje si je pridobilo ime veka pare in elektricitete; dvajsetemu, v katerem živimo, so nadeli že nebroj imen, toda opravičeno menim, da mu pripada med drugim ime stoletja reforme, veka kulture in napredka. Vse je v preosnovi, človeški duh prodira vedno zmagovitejše v vsa čuda narave. Stari nazori se umikajo novim, povsod samo vrvenje. Naravno je, da je ta vrtinec pograbil tudi šolstvo. Vedno glasnejši je klic po reformi srednjih in višjih šol, toda še bolj pereče je vprašanje po preustroju ljudskega šolstva.

Mladina hodi res po 6 do 8 let v šolo, toda to ne zadošča. Premlada zapušča šolo ter se podaja v brezobzirni boj za obstanek.

V najlepših letih življenja stoji osamljena na križpotju svojega delovanja. Nad njo ne bdi več skrbno oko učitelja-vzgojevalca, za opomine staršev, za vzvišene verske resnice se ne briga. Ideal ji je le svoboda v dejanju, nemorala in pa „š i b a b o ž j a" našega naroda — pijančevanje.

Kako se postavlja z gorečo svalčico in litrom, to se ji zdi n o b e l. Ponočevanje, t. j. — ideal. Ni čuda, da gledamo potem take pokveke z upadlimi prsi, vdrtimi očmi, nestalnega pogleda, ki imajo šele nastopiti resno pot življenja.

Ne trdim, da je povsod in vse tako, toda gotovo je, da je le premnogo tega.

Kaj naj imata narod in država od teh rev! Narod propada, gine, državi se polnijo ječe, bolniščnice in blaznice.

Zato mora vsakdo z veseljem pozdraviti idejo, šoli odrastlo mladino pritegniti zopet v šolo. Seveda pojde to težko v začetku, nikakor ne bo pot posejana z rožicami, toda prirojeni idealizem, ki tli v naših srcih, naj premaga tudi to. S tem, da rešimo mladino pred pogubnimi vplivi druščine in sedanjega tako razburkanega javnega življenja, si postavimo najlepši spomenik. Kameniti stebri, kovinasti kipi v proslavo slavnih mož bodo razpadli, toda spomin na učitelja-trpina, ki bo pomagal rešiti nado naroda, bo večen.

Čas je, da se povrnem k stvari!

C. kr. ministrstvo za nauk in bogočastje je sporazumno z ministrstvom za poljedelstvo omogočilo kmetijski tečaj za učiteljstvo, ki se je vršil na Grmu pri Novem mestu od 17. julija do 19. avgusta t. l.

Tečajev namen je bil, usposobiti učitelje, da bi vodili kmetijske nadaljevalne tečaje v zvezi z ljudskimi šolami, ki se imajo sčasoma ustanoviti. V te bi hodila mladina od 15. do 18. leta, t. j. ravno v dobi, ko je najbolj izpostavljena škodljivim vplivom svoje okolice.

Tečaja se je ves čas udeleževalo 27 kolegov, 20 Kranjcev, 7 Goričanov. Pouk je obsegal sadjarstvo, vinogradništvo, kletarstvo, posebno in špecialno poljedelstvo, mlekarstvo, gospodarstvo, gozdarstvo, živinozdravništvo, živinorejo, čebelorejo, perutninarstvo, pedagoško predavanje, življenje in pridelovanje rastlin, zakonodajstvo.

Teorije je bilo 140 ur, praktičnih vaj 90 ur.

Predavali so strokovni učitelji zavoda in ravnatelj Rohrmann. Pedagoška predavanja je imel deželni sadjarski nadzornik M. Humek, gozdarstvo je predaval gozdni komisar Urbas, veterinarstvo živinozdravnik Skale in zakonodajstvo z ozirom na kmetijstvo deželnosodni svetnik dr. Volčič.

Vsem imenovanim gospodom, kakor tudi strokov. učiteljem Zdolšku, Planinšku in ing. Vedrnjaku kakor tudi pristavu Lapajnetu izrekam imenom udeležencev tečaja najpresrčnejšo zahvalo za trud in vnemo, s katero so se zavzeli za predmete, da so nam podali najboljše, kar jim je bilo mogoče.

Vsa zadeva je šele v povojih, tečaj je bil šele drugi na Slovenskem, zato ne moremo zahtevati še kaj popolnega, toda z d e l o m d o z m a g e — to nam bodi geslo! Saj je povsod treba premnogo poizkusov in razmišljanj, preden se ustvari trdna podlaga bodočnosti.

Bili smo na Grmu od vseh vetrov, najrazličnejših mišljenj, toda skupno bivanje pod gostoljubno streho grmske šole, kjer se je spoštovana gospa ravnateljeva trudila z vodstvom kuhinje ustreči našim želodcem, občevanje s prijaznimi gg. ravnateljem, strokov. učiteljstvom in g. kolegom pristavom, ki so nam na vse načine izkušali olepšati, prijetno napraviti internatsko življenje, nas je kmalu združilo.

Semtertja je zavalovalo kaj med nami, mnenja so se križala, pa je kmalu vesela pesem, splošna prizanesljivost naredila mir in slogo. To je tudi edino prav. Tako je bil omogočen ugoden uspeh tečaju.

Ne morem si kaj, da bi ne izrekel zahvale tudi g. vinarskemu nadzorniku Skalickemu, ki nam je razkazal državno trtnico ter nas z izborno vinsko kapljo v državni kleti prepričal, kaj lahko doseže umni kletar z modernim kletarstvom tudi z relativno slabšim sadom božansko opevanega trsa.

Preden sklenem, omenim še izletov. Nepretrgano bivanje na enem kraju za več časa človeka nekam duševno utruja, toda temu se kmalu odpomore. Tako so tudi nam olepšali, osladili življenje z izleti.

Krasna sta bila izleta v Toplice in v Pleterje, kjer so nam vljudni očetje kartuziani razkazali svoj obširni samostan, posebno pa svoje vzorne špalirje ob samostanskem obzidju. To je res nekaj posebnega. Stavba naredi na človeka z uredbo svojo nek majestetično — bajnostni vtisk. Toda tudi telo so nam z izborno postrežbo temeljito pokrepčali. Hvala jim presrčna!

Ravnotako so nam usmiljeni bratje v Kandiji z veliko vljudnostjo razkazali moško bolniščnico. Razni poizkusi z elektriko in Röntgenovimi žarki so nas prepričali o izborni uredbi te bolniščnice, ki bi bila v kras in ponos celo velikim svetovnim mestom.

S tem sem izčrpal, kar sem imel na srcu. Ako sem kaj nehote izpregledal, naj mi prizadeti blagohotno oproste, ker ni namenoma.

Vsem tovarišem pa, s katerimi sem prebil tako lepe dneve, kličem:

Bog vas živi! Le krepko dalje po začrtani poti! Ne obupujmo nad morebitnimi trenotnimi neuspehi. Temelj imamo zdaj, zato čvrsto na delo za povzdigo stanu, ki je jedro naroda, steber države, dika in ponos človeštva!

Poklicanim faktorjem pa: Le prirejajte take tečaje, da bo šolstvo kmalu imelo od teh tak uspeh, kakor je že viden v mnogih deželah.

A. M.

Dalmatinsko učiteljstvo pred pasivno resistenco.

Dne 28. avgusta se je vršilo v Splitu zborovanje dalmatinskega učiteljstva, na katerem se je združilo vse učiteljstvo, ki je bilo dotlej ločeno v dveh društvih. Zborovanje se je bavilo v prvi vrsti z neznosnim gmotnim položajem učiteljstva. Posamezni govorniki so govorili za pasivno resistenco, končno so le zmagali zmernejši elementi, ki so predlagali, da naj se za sedaj ne uporabi to sredstvo, ker je vendar pričakovati, da bodo odločilni faktorji vedeli, kaj jim je storiti. Sklenili so na to, da predlože spomenico dež. zboru.

Komu služijo Slomškarji?

Temu vprašanju odgovarja „Z a r j a" z dne 7. t. m. tako-le:

Danes se shajajo učitelji Slomškarji, večinoma junaki, ki so vstopili v klerikalni tabor enostavno zato, ker piha v deželi kler. veter in ker je v današnjih razmerah klerikalno „prepričanje" želodcu bolj koristno kakor kakšno drugo. Položaj učiteljev pač ni sijajen in beda je hud bič; s čisto človeškega stališča je torej že umevno, da marsikdo rajši vkloni svoj tilnik, kakor da bi stradal brez konca in kraja. Odobravati se zaradi tega še nikakor ne more, kar se razume. Če bi bilo učiteljstvo složno in bi znalo tudi složno nastopati, bi moralo doseči svoje pravice po ravni poti, ne da bi bilo treba prodajati duše. Ali marsikateri učitelj, ki se je zapisal klerikalcem, niti ne misli in ne ve, komu da služi in kakšne namere da imajo klerikalci s šolo. Naj jim torej povemo, kako pišejo merodajni klerikalci o šolstvu:

„Skoraj v vseh državah so novejše določbe o šolstvu in zlasti o veronauku storjene pod vplivom sedanjega časovnega gibanja, t. j. velikanskega naskoka na krščansko vero. Dočim so p r e j država, cerkev in občina složno sodelovale, da bi vzgojile versko nravstveno mladino, je pod vplivom političnih strank stoječe zakonodajstvo izkušalo polagoma odvzeti cerkvi od B o g a j i m d a n i v p l i v (!) in vzgojiti rod, ki se ne da več voditi od božjega strahu in izpolnjevanja božjih zapovedi, temveč od stremljenja po prekuciji na državnem in cerkvenem področju. Z odpadom od vere je pripravljena socialni demokraciji pot. Brez krepkega sodelovanja cerkve v ljudski šoli pa ni nobenega sredstva za uspešen boj zoper brezverstvo in prekucuško gibanje. Kar moramo torej zahtevati od ljudske šole, je to, **da se vrne cerkvenim organom sonadzorstvo nad ljudsko šolo** (ali kapirate?!), da se veronauk **neomejeno prepusti organom cerkve** (od nje poklicanim duhovnikom in učiteljem), ter da se povrne **cerkvi merodajni vpliv na nastavljanje, disciplino in odpuščanje ljudskošolskih učiteljev.**"

Tako lahko čitate na strani 602, zvezek IV. „Staatslexikon", unter Mitwirkung von Fachmännern herausgegeben im Auftrag der Görres-Gesellschaft zur Pflege der Wissenschaft im katholischen Deutschland . . . Bilo bi prežalostno, če bi bilo treba učiteljem šele komentirati, kaj pomenijo te lepe besede. Nekoč je že bilo tako, da je bil učitelj v šoli fajmoštrov hlapec in da je bila farovška kuharica predpostavljena nadučitelju. Slomškarjem priporočamo, naj prečitajo ta klerikalni program in če ga prebavijo, dober tek!

Prošnja do blagih src!

Trg Mokronog je zadela grozovita nesreča. Požar je v soboto, 19. avgusta, v Mokronogu ljuto razsajal ter spravil v par urah skoraj cel trg v pepel. Zgorela so stanovanjska poslopja, hlevi, kozelci, živina, obleka, krma, žito, denar in poljedelska orodja.

Beda je nepopisna!

Prosimo torej vsa blaga srca, da priskočijo obupanim siromakom blagohotno na pomoč, da se vsaj za prvi trenotek osuše solze onim, ki z obupom zro v pepel svojih uničenih domovanj. Vsak dar, bodisi v obleki, denarju, žitu ali hrani, dobi hvaležna srca obupanih pogorelcev.

Pošiljatve hvaležno sprejema:

„Odbor za podpore potrebne pogorelce v Mokronogu".

Za odbor:

Josip Tekavčič m. p., sodni predstojnik; **Fran Arh** m. p., davčni predstojnik; **Ivan Hutter** m. p., sodnik; **Hinko Bukowitz** m. p., župnik; **Ivan Pirnat** m. p., nadučitelj; **Josip Tratar** m. p., učitelj; **Peter Strel** m. p., trgovec; **Ivan Ziherl** m. p., trgovec.

Srednješolski vestnik.

** **Osebne vesti.** Deželni šolski nadzornik Peter Končnik je imenovan dvornim svetnikom. — Ivan Markošek, katehet na mariborski meščanski šoli, je imenovan za vero učitelja na drž. realki v Mariboru. — Začasni učitelj na mariborski državni gimnaziji dr. E. Dolinšek je imenovan profesorjem državne gimnazije v Gorici. Kot novonastavljena profesorja na državni realki v Mariboru prideta profesorja dr. Walter Egg iz Toplic na Češkem in Franc Pacher iz Ljubljane. Za provizoričnega učitelja na mariborsko gimnazijo pride dr. Oton Leitgeb, učitelj Franc Jožefove realke na Dunaju. Gimnazijski profesor dr. I. Pregelj, ki je prestavljen iz Pazina na idrijsko realko, je postal definitiven. — Prof. Karel Schrautzer z ljubljanske realke je imenovan za ravnatelja na učiteljišču v Celovcu. — Ljubljanski magistrat je imenoval, sporazumno z naučnim ministrstvom bivšega suplenta na mestnem dekliškem liceju Josipa Berceta za pravega učitelja na omenjenem zavodu. — Provizorični učitelj dr. Martin Gorjanec v Ljubljani je imenovan za pravega učitelja na državni gimnaziji v Novem mestu. — Cesar je z najvišjim odlokom z dne 26. avgusta t. l. podelil deželnemu šolskemu nadzorniku v Trstu Franu M a t e j č i ć u red železne krone III. reda.

Književnost in umetnost.

Zbirka najlepših slovenskih pesmi. Založil Rihard Drischel, Ljubljana, Kongresni trg. Cena K 3·60. — Vsebina: V. Parma: „Mladi vojaki"; „Skoz vas". Jakl A.: „Našim rojakom", „Pozdrav z Dolenjske". „Pozdrav z Bleda", „Regiment po cesti gre". Parma V.: „Triglavske rože". Rožanc M.: „Moje sanje". Parma V.: „Zora vstaja" iz „Rokovnjači", „Ptička" iz „Legionarji". — To zbirko priporočamo ljubiteljem lahke godbe.

Bericht über einen nördlichen Fundort zweier südlichen Crepis-Arten. Von Oberlehrer R a j k o J u s t i n (Dorn bei St. Peter in Krain.) — Ta razprava, ki je izšla kot ponatisk iz strokovnega lista „Österreichische botanische Zeitschrift", iznova dokazuje, kako odličen strokovnjak v botaniki je naš tovariš Justin. Delo služi v čast njemu in stanu.

Obrambni vestnik.

** **Brbljavica.** „Slovenec" je v svoji 203. številki z dne 5. t. m. vzel pod drobnogled naš članek iz zadnje številke imenovan „Slomškova Zveza". — Nabrbljal se je zopet prav pošteno, napisal in natresal je besed, da se dela kar črno pred očmi — sami kozji bobki! „Ganglijanski otrobi" so „Slovencu" zadušili pamet, sedaj pa vrtoglavi okrog svoje osi, kakor da ima črva v možganih. Mi se „repenčimo, spakujemo in norčujemo", on prezira naše „otročarije in zlobne napade" ter naše „običaje pocestnih pobalinov" — vendar mu kar sape zmanjkuje, ko siplje na nas zabavljice, ker ne more nič stvarnega odgovoriti! Kakršen je cigan sam, taki — misli — so vsi drugi ljudje! Prešič brba po blatu pa misli, da ima vsak nos rad umazano korito. „Zakon vztrajnosti" — kakor si ga razlaga njegov tehniški slovar — mu tako veleva. Da se zopet čoha ob „Učit. tiskarno", to se razume samo ob sebi. Hvala mu za neplačano reklamo! Tako bi bili s to brbljavico gotovi, da si ni zopet izposodil kratkih nog laži. Kakor si ne moremo misliti dehorja brez smradu, tako ne „Slovenca" brez laži. Tamkaj stoji zapisano: Kako je „Zaveza" kot taka verna, to najbolj dokazuje pisava njenih listov in listov, ki jih zalaga ter tiska „Učit. tiskarna" in ki jih generalštab liberalnega učiteljstva urejuje, kakor n. pr. „Naša Bodočnost". Ta list je v svoji zadnji številki pred šoli odrastlo mladino, za katero je namenjen, slavil budistovsko paganstvo, uči, da se je človek razvil iz živalstva in poveličuje protestantizem, sramoteč pri tem katoliško Cerkev. Ko smo mi kroge, ki za tem listom stojijo, zaradi tega prijeli, so molčali in molčijo še danes, molči tudi sicer zelo zgovorni „Učiteljski Tovariš". Ampak gospodom povemo, da tista stvar za nas še ni končana in da se bo o svojem času o tem odločno in nedvoumno izpregovorila tehtna beseda. „Tovariš" naj se zato ne prikriva s figovim peresom svoje velike „pobožnosti" in „vernosti". — Ni sicer naša naloga, da bi zagovarjali ali opravičevali pisavo „Naše Bodočnosti", vendar lahko rečemo, da je čisto navadna in gola laž, kar piše „Slovenec" o imenovanem listu. Skrbno smo ga pregledali, a nič tega nismo dobili v listu, kar hoče imeti „Slovenec". List piše o krepitvi mladine, o narodnosti, o potovanju po Tirolskem, o telovadbi, o novem veku, o postanku govora, o tekmovalni vrsti v Turinu, o zadnjih sokolskih priredbah, ima običajni listek ter objavlja tudi zgodovinski spis o Buddhi in njegovem nauku. N i k j e r b e s e d i c e o s r a m o t e n j u k a t o l i š k e c e r k v e! To si je „Slovenec" izmislil s tisto lahkoto, kakor je Terseglav obesil talar na klin. Spis o Buddhi obravnava zgodovinsko snov, saj jo je že Terseglav sam obravnaval v klerikalnem Učeničnikovem „Času". Ako beremo v šolskih knjigah o Lutru, Mohamedu, Husu, Kalvinu, smemo brati v časopisju o Buddhi. Resnica je, da je Buddha živel pred Kristom, kakor je res, da po Kristu še ni bilo večjih hinavcev, farizejev in lažnivcev, nego se zbirajo danes okrog „Slovenca". — Zato se pa njegove grožnje o „odločno in nedvoumno izgovorjeni tehtni besedi" nič ne bojimo, zato nam tudi ni treba prikrivanja „s figovim peresom", pač pa bi treba „Slovencu" najmanj vagon rjuh, če hoče svojim ljudem prikriti tisto nagnusno nagoto, ki jo v pohujšanje vseh poštenih ljudi odkrivajo njihova umazana dejanja!

** **Lastna hvala — cena mala!** „Slovenec" se v svoji 201. številki z dne 2. t. m. na vso moč hvali, kaj so ljudje njegove